

Internationale richtlijnen voor het gebruik van tests

Internationale Test Commissie (ITC)
Belgische Federatie van Psychologen
Nederlands Instituut van Psychologen

Internationale richtlijnen voor het gebruik van tests

vert. K. Glabeke & A. Evers

2001

Internationale Test Commissie (ITC)
Belgische Federatie van Psychologen
Nederlands Instituut van Psychologen

Inhoud

4	Voorwoord
5	Inleiding
7	Uitgangspunt
7	Bereik van de richtlijnen
8	Voor wie zijn de richtlijnen bedoeld?
9	Contextuele factoren
9	Kennis, inzicht en vaardigheden
12	Richtlijnen
12	1. Verantwoordelijkheid nemen voor ethisch testgebruik
	1.1 Op een professionele en ethisch verantwoorde wijze handelen
	1.2 Ervoor zorgen dat men de vereiste competenties voor testgebruik heeft
	1.3 Verantwoordelijkheid nemen voor het testgebruik
13	1.4 Ervoor zorgen dat het testmateriaal veilig wordt bewaard
	1.5 Ervoor zorgen dat testresultaten vertrouwelijk worden behandeld
13	2. Op verantwoorde wijze tests gebruiken
	2.1 Het mogelijk nut van testgebruik in een diagnostische situatie bepalen
14	2.2 Technisch deugdelijke instrumenten kiezen die geschikt zijn voor de betreffende situatie
	2.3 Voldoende aandacht schenken aan de rechtvaardigheid van het testgebruik
15	2.4 Een testsessie goed voorbereiden
16	2.5 Tests op de juiste wijze afnemen
17	2.6 Zorgvuldig zijn bij het scoren en analyseren van de testresultaten
	2.7 De testresultaten correct interpreteren
18	2.8 De resultaten op duidelijke en correcte wijze aan andere betrokken partijen meedelen
18	2.9 Kritisch blijven ten aanzien van de geschiktheid van de test en het gebruik ervan
20	Literatuur
21	Bijlage A: Richtlijnen voor het formuleren van beleid ten aanzien van testgebruik
22	Bijlage B: Richtlijnen voor het opstellen van een overeenkomst tussen de verschillende belanghebbenden bij een testonderzoek
24	Bijlage C: Het toepassen van tests bij personen met een handicap
26	Dankwoord

Voorwoord

Enige weken geleden had een van ons een vertrouwelijk onderhoud met een bezorgde manager van een multinational. De man stelde zich ernstige vragen omtrent de wijze waarop bedrijven omgaan met psychologische tests en omtrent het gewicht ervan in de loopbaanontwikkeling van een werknemer. Hij was heel concreet op zoek naar hulp en richtlijnen van de psychologen zelf. Gelukkig konden wij al wijzen op de publicatie die voor u ligt, namelijk de Nederlandse vertaling van de *International Guidelines for Test Use* van de International Test Commission gemaakt door Arne Evers en Kathia Glabeke. Deze manager en zijn psychologen zullen nog wel enige moeite moeten doen om de algemene richtlijnen te vertalen naar specifieke instructies voor hun bedrijf, maar ze hebben in elk geval een degelijke vertrekbasis. Want dit is het minste wat je kan zeggen van het werk dat voor u ligt. Het is het resultaat van een internationale samenwerking van mensen die tests en testgebruik naar waarde schatten en ernstig nemen.

En dit is niet altijd zo evident geweest. Interesse in tests en testgebruik is aan modes onderhevig. De ouderen onder ons kennen wellicht nog de periode dat het voor veel psychologen politiek niet correct leek om tijd en energie te investeren in de ontwikkeling en het gebruik van psychodiagnostische instrumenten. Het wetenschappelijk onderzoek in het domein van de testontwikkeling en testevaluatie stond op een laag pitje. Vaak werd ook nagelaten tests te gebruiken daar waar de informatie die ze leveren van grote waarde kon zijn in de besluitvorming of de dienstverlening. Dit gebrek aan interesse bij psychologen had als kwalijk gevolg dat anderen het gat opvulden waarbij ze zich niet steeds gehinderd wisten door een overdaad aan kennis van zaken.

Gelukkig ligt die tijd achter ons. Deze gezamenlijke publicatie van het Nederlands Instituut van Psychologen en van de Belgische Federatie van Psychologen is daar één van de mooie voorbeelden van. Ontwikkeling van psychologische tests in de brede betekenis van het woord, evalueren van hun kwaliteit en expliciteren van de richtlijnen voor het gebruik is een belangrijk en onlosmakelijk onderdeel van het beroep van psycholoog en vragen niet weinig vakbekwaamheid. Dit onderdeel van ons werk degelijk uitbouwen kan onze professionele identiteit als beroepsgroep alleen maar ten goede komen. Dat de psychodiagnostiek ook aan de universiteiten serieus wordt genomen, moge blijken uit het feit dat alle Nederlandse psychologie-opleidingen de mogelijkheid bieden aan hun studenten te voldoen aan de eisen van de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP.

Klassiek leesplezier zal deze publicatie u niet bieden, en dat is ook niet de bedoeling. Een bron om te consulteren, stof tot nadenken en een basis voor verder werken zult u daarentegen ruimschoots krijgen.

Henk van der Molen
Voorzitter NIP

Nady van Broeck
Voorzitter BFP

Inleiding

Tests vormen een belangrijk hulpmiddel bij de begeleiding en advisering van personen en bij het nemen van beslissingen. Of het nu een klinische, onderwijs- of arbeidssituatie betreft, voor de geteste personen kunnen de resultaten verstrekkende gevolgen hebben. Het is dan ook van groot belang dat tests op zorgvuldige wijze worden toegepast. De doelstelling van deze richtlijnen is verantwoord testgebruik en de kwaliteit van de beroepspraktijk op het gebied van de psychodiagnostiek te bevorderen.

Deze richtlijnen werden onder leiding van professor D. Bartram¹ ontwikkeld door de International Test Commission (ITC). Deze vertaling is een door de ITC geautoriseerde bewerking van de definitieve versie van de 'International Guidelines for Test Use (Version 2000)'.

Richtlijnen voor testgebruik op internationaal niveau zijn noodzakelijk om de volgende redenen:

- Er bestaan grote verschillen tussen landen in (wettelijke) maatregelen en voorschriften voor het gebruik van tests en de gevolgen voor de geteste personen. Zo zijn er in sommige landen nationale beroepsverenigingen die een wettelijke registratie van psychologen hebben, en in andere landen is dit niet het geval. Zo hebben sommige beroepsverenigingen een regeling voor toezicht op de naleving van richtlijnen voor testgebruik door niet-psychologen, en andere niet. De beschikbaarheid van internationaal aanvaarde richtlijnen kan de nationale psychologenverenigingen en andere betrokken organisaties behulpzaam zijn bij hun pogingen om richtlijnen te ontwikkelen en te verbeteren.
- Er bestaan grote verschillen in aanschaf- en gebruiksrechten van testmateriaal van land tot land. In sommige landen kunnen uitsluitend psychologen tests aanschaffen, in andere landen is hiervoor een registratie bij een officieel erkende testuitgever nodig, en in weer andere landen kan elke testgebruiker zonder enige beperking bij binnen- en buitenlandse leveranciers testmateriaal aanschaffen.
- Een aantal bekende instrumenten is op Internet verschenen. Hierbij is het copyright geschonden, omdat de inhoud van de test openbaar is gemaakt, zonder voorafgaande toestemming van de auteurs of de uitgevers.
- Op het gebied van werving en selectie heeft de grotere internationale mobiliteit van werknemers tot gevolg dat er een groeiende vraag is naar tests die bruikbaar zijn voor sollicitanten uit verschillende landen. Dikwijls worden de tests afgenomen in het ene land ten behoeve van een potentiële werkgever in een ander land.
- In verschillende landen, waaronder de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, is het zogenaamde 'testen op afstand' via Internet ontwikkeld, onder meer in de context van personeelsselectie en onderwijs. Deze wijze van testen roept een aantal problemen op met betrekking tot de standaardisatie van de testafname en de controle over het testproces, waaronder de beveiliging van het testmateriaal.

Deze richtlijnen geven de huidige stand van zaken weer op het gebied van psychologische tests en studietoetsen zoals die blijkt uit het werk van specialisten (bijvoorbeeld psychologen, psychometristen, testuitgevers en testontwikkelaars) uit een aantal landen. De bedoeling was

¹ Op grond van literatuurstudie werden uit een groot aantal documenten (zie literatuurlijst) richtlijnen afgeleid. Deze eerste tekst werd besproken op een 'workshop' in Dublin (1997). De versie van de richtlijnen die het resultaat was van deze werkgroep is vervolgens in een aantal rondes aan vele deskundigen en psychologenverenigingen toegestuurd voor commentaar. Deze commentaren zijn in de definitieve versie verwerkt.

niet om nieuwe richtlijnen 'uit te vinden', maar om de gemeenschappelijke elementen van bestaande richtlijnen, beroepscode, standaarden en andere relevante publicaties op een coherente en inzichtelijke wijze samen te brengen.

De richtlijnen moeten worden gezien als referentiemateriaal waaraan bestaande lokale standaarden kunnen worden getoetst op volledigheid en consistentie. Door de richtlijnen op deze manier te gebruiken of door ze te gebruiken als uitgangspunt voor de ontwikkeling van lokaal toepasbare publicaties (zoals standaarden, beroepscode of verklaringen met betrekking tot de rechten van getesten) wordt een hoog niveau van consistentie over nationale grenzen heen bevorderd.

Deze richtlijnen hebben geen dwingend karakter, maar een ondersteunende functie. Hoewel zij de vertolking zijn van universele basisprincipes met betrekking tot verantwoord testgebruik, is het niet de bedoeling om uniformiteit op te leggen wanneer er gerechtvaardigde verschillen bestaan in functie en gebruik tussen landen of toepassingsgebieden.

Uitgangspunt

Een competente testgebruiker zal tests op een correcte, professionele en ethisch verantwoorde manier gebruiken, waarbij de nodige aandacht wordt geschonken aan de behoeften en de rechten van degenen die bij het testproces zijn betrokken, aan de redenen voor het testen en aan de bredere context waarin het testen plaatsvindt.

Dit kan alleen worden gerealiseerd als ervoor wordt gezorgd dat de testgebruiker over de noodzakelijke competenties beschikt om het testproces uit te voeren en de kennis van en het inzicht in tests en testgebruik heeft die nodig zijn om dit proces te sturen en te onderhouden.

Bereik van de richtlijnen

In het kader van de richtlijnen moeten de termen 'test' en het 'testen' ruim worden opgevat. Het is hierbij irrelevant of een bepaalde diagnostische procedure al dan niet een 'test' kan worden genoemd. De richtlijnen zijn ook van toepassing op vele diagnostische instrumenten of procedures die geen 'test' worden genoemd of die geen 'test' genoemd willen worden. Hier wordt dan ook niet één definitie gegeven, maar wordt het gebied waarop de richtlijnen betrekking hebben afgegrensd door middel van de onderstaande omschrijvingen.

- Het testen omvat een grote variëteit aan procedures die gebruikt worden voor psychologische diagnostiek en diagnostiek in relatie tot arbeid en onderwijs.
- Het testen kan bestaan uit procedures voor de meting van zowel normaal als disfunctioneel gedrag.
- Testprocedures worden gewoonlijk ontworpen om te worden afgenomen onder zorgvuldig gecontroleerde of gestandaardiseerde condities; systematische scoringsprotocollen vormen hier een onderdeel van.
- Deze procedures leveren kwantitatieve resultaten op, waarbij conclusies worden getrokken op basis van steekproeven uit gedrag.
- Testprocedures kunnen ook resulteren in een kwalitatieve classificatie of groepering van mensen (bijvoorbeeld een indeling in typen).

Elke procedure die wordt gebruikt voor 'testen' in de hierboven beschreven betekenis, wordt beschouwd als een 'test'. Dit geldt ongeacht de wijze van afname, ongeacht de professionaliteit van de testontwikkelaar en ongeacht het feit of de test bestaat uit een aantal vragen of uit een serie taken of handelingen die moeten worden uitgevoerd (bijvoorbeeld arbeidsproeven of psychomotorische tests).

Bij tests moet informatie worden verschaft over de betrouwbaarheid en de validiteit met betrekking tot het beoogde gebruiksdoel. De gegevens moeten de conclusies die op grond van de testcores kunnen worden getrokken ondersteunen. Deze informatie moet beschikbaar zijn voor de testgebruiker en voor kritische beoordeling en evaluatie door deskundigen. Indien belangrijke gegevens zijn opgenomen in moeilijk verkrijgbare of moeilijk te begrijpen technische rapporten, moeten samenvattingen voorzien van de nodige verwijzingen beschikbaar worden gesteld door de testuitgever.

De richtlijnen voor testgebruik die hier worden gegeven worden geacht van toepassing te zijn op alle bovengenoemde procedures. Dit geldt ongeacht het feit of een dergelijke procedure

een 'psychologische test' of een 'studietoets' wordt genoemd en al dan niet voldoende wordt ondersteund door beschikbaar en begrijpelijk empirisch onderbouwd materiaal.

Een groot aantal richtlijnen kan ook van toepassing zijn op diagnostische procedures die buiten het begrip 'test' vallen. Dit betreft met name procedures die beroepsmatig worden toegepast en die bij onjuist gebruik kunnen leiden tot persoonlijke schade of psychisch leed (bijvoorbeeld selectie-interviews, beoordelingen van arbeidsprestaties, vaststelling van leerbehoeften). De richtlijnen zijn niet van toepassing wanneer gebruik wordt gemaakt van materiaal dat weliswaar een oppervlakkige gelijkenis vertoont met tests, maar waarvan alle deelnemers weten dat ze slechts voor ontspanning en vermaak zijn bedoeld (bijvoorbeeld levensstijlvragenlijstjes in kranten en tijdschriften).

Voor wie zijn de richtlijnen bedoeld?

De richtlijnen zijn van toepassing op het gebruik van tests in een professionele praktijk. Derhalve zijn zij in eerste instantie bedoeld voor:

- degenen die tests aanschaffen en beheren;
- degenen die verantwoordelijk zijn voor de keuze van tests en het doel waarvoor zij worden ingezet;
- degenen die tests afnemen, scoren of interpreteren;
- degenen die anderen advies geven op basis van testresultaten (bijvoorbeeld werving- en selectie-adviseurs, studie-adviseurs, loopbaanbegeleiders, trainers);
- degenen die de rapportage van testresultaten en de terugkoppeling aan de geteste verzorgen.

Daarnaast zijn de richtlijnen tevens van belang voor anderen die betrokken zijn bij het gebruik van tests. Dit zijn onder meer:

- testontwikkelaars;
- testuitgevers;
- degenen die testgebruikers opleiden;
- de getesten en belangrijke personen in hun omgeving (bijvoorbeeld ouders, echtgenoten, partners);
- beroepsverenigingen en andere organisaties die belang hebben bij het gebruik van psychologische tests en studietoetsen;
- beleidsmakers en wetgevende instanties.

Hoewel de richtlijnen in eerste instantie zijn bedoeld voor de beroepspraktijk, zijn de meeste aspecten van verantwoord testgebruik die in de richtlijnen worden genoemd ook van belang voor degenen die tests uitsluitend voor researchdoeleinden gebruiken.

De richtlijnen hebben niet de intentie het hele gebied van diagnostische technieken te bestrijken (bijvoorbeeld ongestructureerde en semi-gestructureerde interviews, de beoordeling van groepsopdrachten) en evenmin zijn zij van toepassing op elke situatie waarin diagnostiek plaatsvindt (bijvoorbeeld bij het beoordelen van arbeidsgeschiktheid). Toch kunnen vele van deze richtlijnen ook in deze situaties zinvol zijn.

Contextuele factoren

De richtlijnen zijn internationaal toepasbaar, maar zij kunnen ook worden gebruikt voor het ontwikkelen van specifieke lokale standaarden waarbij rekening wordt gehouden met specifieke omstandigheden. Vele factoren kunnen van invloed zijn op de manier waarop standaarden in de praktijk worden gehanteerd en uitgevoerd. Met deze contextuele factoren moet op lokaal niveau rekening worden gehouden bij de interpretatie van de richtlijnen en bij de omschrijving van de gevolgen die de richtlijnen in de praktijk in bepaalde situaties kunnen hebben.

De factoren waarmee rekening moet worden gehouden bij het vertalen van richtlijnen in lokale standaarden zijn:

- sociale, politieke, institutionele, taalkundige en culturele verschillen tussen diagnostische situaties;
- de wetgeving in het land waarin het testen plaatsvindt;
- reeds bestaande nationale richtlijnen of standaarden die zijn opgesteld door psychologische beroepsverenigingen;
- verschillen tussen individuele diagnostiek en groepsdiagnostiek;
- verschillen in het kader waarin het testen plaatsvindt (onderwijs, klinisch, werkgerelateerd of anders);
- wie in eerste instantie de testresultaten zal krijgen (bijvoorbeeld de geteste zelf, de ouders of verzorgers, de testontwikkelaar, een werkgever of een andere derde partij);
- verschillen in de aard van het gebruik dat van de testresultaten wordt gemaakt (bijvoorbeeld voor het nemen van beslissingen zoals bij selectie of voor het leveren van informatie ten behoeve van begeleiding en advisering);
- verschillen in de mogelijkheid om de juistheid van interpretaties in het licht van nieuwe informatie te verifiëren en deze, indien nodig, aan te passen.

Kennis, inzicht en vaardigheden

Kennis, inzicht en vaardigheden vormen de basis voor alle competenties van de testgebruiker. Waarschijnlijk zullen de inhoud en de mate van gedetailleerdheid hiervan verschillen vertonen tussen landen en toepassingsgebieden en zullen zij mede worden bepaald door het competentieniveau dat is vereist voor het gebruik van een test.

De richtlijnen bevatten geen gedetailleerde beschrijvingen van deze basisvoorwaarden. Wanneer men de richtlijnen echter wil gaan toepassen in specifieke situaties, dan moeten de relevante kennis, vaardigheden, capaciteiten en andere persoonsgebonden kenmerken worden gespecificeerd. Deze specificering vormt een deel van het proces van aanpassing van de richtlijnen aan een lokale context, waarin algemene richtlijnen worden vertaald in specifieke standaarden. Bij de specificatie op de drie belangrijkste gebieden van kennis, inzicht en vaardigheden moeten in ieder geval de volgende punten aan de orde komen:

Relevante parate kennis:

- kennis van psychometrische basisprincipes en -procedures en van de technische eisen die aan tests worden gesteld (zoals betrouwbaarheid, validiteit, standaardisatie);
- voldoende kennis van tests en meetprincipes om testresultaten correct te kunnen interpreteren;
- de kennis van en het inzicht in relevante theorieën en modellen op het gebied van capaciteiten, persoonlijkheid of andere psychologische begrippen, of op het gebied van de

psychopathologie, die noodzakelijk zijn om een juiste testkeuze en interpretatie van de testresultaten mogelijk te maken;

- goed op de hoogte zijn van het bestaan van tests en testuitgevers die van belang zijn voor het gebied waarop men werkzaam is.

Instrumentele kennis en vaardigheden:

- kennis en vaardigheden met betrekking tot specifieke assessment procedures of instrumenten, waaronder computerondersteunde tests;
- gespecialiseerde kennis en praktische vaardigheden in het gebruik van dié tests die tot het eigen testrepertoire behoren;
- kennis van en inzicht in de theoretische begrippen die aan de testcores ten grondslag liggen, indien dit nodig is om juiste conclusies uit de testresultaten te kunnen trekken.

De onderwerpen die in de richtlijnen aan bod komen betreffen

algemene persoonsgebonden taakgerelateerde vaardigheden:

- de uitvoering van relevante activiteiten, zoals de testafname, de rapportage en het geven van terugkoppeling aan de geteste personen en andere cliënten;
- voldoende mondelinge en schriftelijke vaardigheden om op een juiste wijze de te testen persoon op het onderzoek voor te bereiden, om de test(s) af te nemen, om de rapportage van de testresultaten te verzorgen en om het contact met relevante derden (bijvoorbeeld ouders of beleidsmakers in een organisatie) te onderhouden;
- voldoende interpersoonlijke vaardigheden om op een juiste wijze de te testen persoon op het onderzoek voor te bereiden, om de test(s) af te nemen en om de terugkoppeling van de testresultaten te verzorgen;

situationele kennis en vaardigheden:

- weten wanneer wel en wanneer niet (bepaalde) tests te gebruiken;
- weten hoe tests te integreren met andere, minder formele, onderdelen van de diagnostische situatie (bijvoorbeeld biografische gegevens, ongestructureerde interviews en referenties);
- op de hoogte zijn van de huidige stand van zaken met betrekking tot professionele, juridische en ethische kwesties aangaande testgebruik en de praktische consequenties hiervan voor het gebruik van tests;

uitvoerende vaardigheden:

- kennis van beroepscode met betrekking tot het verantwoord gebruik van tests en testgegevens, met betrekking tot de rapportage en het beheer van rapporten en met betrekking tot het beheer van en de verantwoordelijkheid voor testmaterialen en testgegevens;
- kennis van de sociale, culturele en politieke situatie waarin het testgebruik plaatsvindt en van de mogelijke invloed van deze factoren op de resultaten, de interpretatie en het doel waarvoor de test wordt gebruikt;

vaardigheden in het omgaan met onvoorziene omstandigheden:

- weten hoe om te gaan met problemen, moeilijkheden en verstoringen van de normale gang van zaken in een testsituatie;

- weten hoe te reageren op vragen van geteste personen tijdens de testafname, enz.;
- weten hoe om te gaan met situaties waarin het risico bestaat dat tests verkeerd worden gebruikt of dat testresultaten verkeerd worden begrepen.

Richtlijnen

1. Verantwoordelijkheid nemen voor ethisch testgebruik

1.1 Op een professionele en ethisch verantwoorde wijze handelen

Competente testgebruikers:

- 1.1.1 ... bevorderen en handhaven professionele en ethische richtlijnen;
- 1.1.2 ... zijn op de hoogte van actuele professionele en ethische kwesties en discussies inzake testgebruik in hun werkveld;
- 1.1.3 ... hanteren expliciete gedragsregels met betrekking tot tests en testgebruik²;
- 1.1.4 ... zorgen ervoor dat diegenen die voor of met hen werken zich houden aan de van toepassing zijnde professionele en ethische gedragsregels;
- 1.1.5 ... houden bij hun contacten met de geteste persoon en andere betrokkenen rekening met de gevoeligheden die bij deze personen kunnen bestaan;
- 1.1.6 ... geven een positief en evenwichtig beeld van tests en testgebruik in hun contacten met en via de media;
- 1.1.7 ... vermijden situaties waarin zij persoonlijk belang bij het resultaat van de testafnames hebben of lijken te hebben, of waarbij het afnemen van tests de relatie met de cliënt kan schaden.

1.2 Ervoor zorgen dat men de vereiste competenties voor testgebruik heeft

Competente testgebruikers:

- 1.2.1 ... handelen volgens wetenschappelijke principes en onderbouwde ervaringskennis;
- 1.2.2 ... hanteren en onderhouden hoge persoonlijke normen inzake competentie;
- 1.2.3 ... kennen de grenzen van hun eigen competenties en overschrijden deze niet;
- 1.2.4 ... zorgen ervoor dat ze op de hoogte blijven van relevante veranderingen in en verbeteringen van de tests die ze gebruiken, van nieuwe tests, en van wijzigingen in wetgeving en beleid die gevolgen kunnen hebben voor tests en testgebruik.

1.3 Verantwoordelijkheid nemen voor het testgebruik

Competente testgebruikers:

- 1.3.1 ... gebruiken uitsluitend tests waarvoor zij zijn gekwalificeerd en bieden alleen voor deze tests diensten aan;
- 1.3.2 ... aanvaarden de verantwoordelijkheid voor de keuze van de gebruikte tests en voor de gedane aanbevelingen;
- 1.3.3 ... geven de deelnemers aan het testproces duidelijke en voldoende informatie over de ethische principes en de wettelijke bepalingen met betrekking tot de afname en het gebruik van psychologische tests;
- 1.3.4 ... zorgen ervoor dat de aard van het contract tussen de geteste persoon en de testleider duidelijk is en wordt begrepen³;
- 1.3.5 ... zijn alert op mogelijk onbedoelde gevolgen van het testgebruik;
- 1.3.6 ... proberen te vermijden dat de personen die bij het testproces betrokken zijn schade ondervinden of ongerief ervaren.

² Voor een voorbeeld zie bijlage A

³ Een voorbeeld van een dergelijk contract is te vinden in bijlage B

1.4 Ervoor zorgen dat het testmateriaal veilig wordt bewaard

Competente testgebruikers:

- 1.4.1 ... zorgen ervoor dat het testmateriaal veilig wordt bewaard en oefenen toezicht uit op wie toegang heeft tot dit materiaal;
- 1.4.2 ... respecteren de wetgeving en bestaande afspraken inzake auteursrechten, met inbegrip van verbodsbepalingen in verband met het kopiëren of het aan anderen doorgeven van testmateriaal in elektronische vorm of op een andere manier, ongeacht of deze anderen gekwalificeerd zijn of niet;
- 1.4.3 ... beschermen de integriteit van de test en zullen daarom niemand coachen aan de hand van actueel testmateriaal of ander oefenmateriaal waardoor de testresultaten zouden kunnen worden vertekend;
- 1.2.4 ... zorgen ervoor dat testtechnieken niet op een dusdanige wijze openbaar worden beschreven dat de bruikbaarheid ervan wordt aangetast.

1.5 Ervoor zorgen dat testresultaten vertrouwelijk worden behandeld

Competente testgebruikers:

- 1.5.1 ... specificeren wie toegang heeft tot de testresultaten en welke niveaus van vertrouwelijkheid worden onderscheiden;
- 1.5.2 ... leggen aan de betrokkenen uit welk niveau van vertrouwelijkheid zal worden gehanteerd voordat de tests worden afgenomen;
- 1.5.3 ... beperken de toegang tot de testresultaten tot diegenen die hiertoe het recht hebben;
- 1.5.4 ... zorgen ervoor dat zij de vereiste toestemming hebben voordat zij resultaten aan anderen doorgeven;
- 1.5.5 ... beveiligen data die in bestanden zijn opgeslagen zodanig, dat uitsluitend degenen die daartoe gerechtigd zijn deze gegevens kunnen inzien;
- 1.5.6 ... zorgen voor duidelijke richtlijnen in verband met de bewaringstermijn van bestanden met testresultaten;
- 1.5.7 ... verwijderen namen en andere persoonlijke identificatiegegevens uit bestanden met testresultaten die gearhiveerd worden voor onderzoek, voor de ontwikkeling van normen, of voor andere statistische doeleinden.

2. Op verantwoorde wijze tests gebruiken

2.1. Het mogelijke nut van testgebruik in een diagnostische situatie bepalen

Competente testgebruikers zullen:

- 2.1.1 ... een gemotiveerde verantwoording voor het gebruik van tests geven;
- 2.1.2 ... ervoor zorgen dat er een gedegen analyse wordt gemaakt van de behoeften van de cliënt, van de redenen voor de verwijzing, of van de diagnostische categorie, de situatie of de functie waarvoor de test zal worden gebruikt;
- 2.1.3 ... aantonen dat de kennis, capaciteiten, vaardigheden, eigenschappen of andere kenmerken die de tests beogen te meten verband vertonen met relevante gedragingen in de context waarover - op grond van deze tests - conclusies zullen worden getrokken;
- 2.1.4 ... onderzoeken of er andere bronnen zijn die nuttige informatie kunnen opleveren;
- 2.1.5 ... de voor- en nadelen van het gebruik van tests in vergelijking met andere informatiebronnen afwegen;
- 2.1.6 ... ervoor zorgen dat alle beschikbare parallelle informatiebronnen ten volle worden benut.

2.2 Technisch deugdelijke instrumenten kiezen die geschikt zijn voor de betreffende situatie

Competente testgebruikers zullen:

- 2.2.1 ... beschikbare informatie over mogelijk bruikbare tests bestuderen (bijvoorbeeld proefexemplaren, onafhankelijke testbeoordelingen, adviezen van deskundigen), voordat wordt besloten welke test zal worden uitgekozen voor gebruik;
- 2.2.2 ... nagaan of de technische en gebruikersdocumentatie van een test voldoende informatie bevat om een oordeel te kunnen vellen over:
 - a) het bereik en de representativiteit van de testinhoud, de moeilijkheidsgraad, de toepasselijkheid van de normgroepen, en dergelijke,
 - b) de meetnauwkeurigheid en de betrouwbaarheid, aangetoond voor relevante doelgroepen,
 - c) de validiteit, aangetoond voor relevante doelgroepen en met betrekking tot het beoogde gebruik,
 - d) de afwezigheid van een systematische vertekening ('bias') met betrekking tot de groepen waarvoor men de test wil gebruiken,
 - e) de aanvaardbaarheid van de test (met inbegrip van de waargenomen rechtvaardigheid en relevantie van de test) voor de personen die bij het gebruik betrokken zijn,
 - f) de praktische bruikbaarheid, waaronder de vereiste tijd, de kosten, en de benodigde middelen;
- 2.2.3 ... het gebruik van tests met ontoereikende of onduidelijke technische informatie vermijden;
- 2.2.4 ... tests slechts voor doeleinden gebruiken waarvoor de validiteit voldoende is aangetoond;
- 2.2.5 ... hun oordeel over een test niet uitsluitend baseren op de indrukvaliditeit ('face validity'), op aanbevelingen van testgebruikers, of op adviezen van personen die commerciële belangen hebben bij de betreffende test;
- 2.2.6 ... de vragen van belanghebbenden (bijvoorbeeld de geteste personen, ouders, managers) zo beantwoorden dat deze kunnen begrijpen waarom de test is gekozen.

2.3 Voldoende aandacht schenken aan de rechtvaardigheid van het testgebruik

Wanneer tests worden gebruikt bij individuen uit verschillende subgroepen (bijvoorbeeld personen die verschillen in geslacht, culturele achtergrond, opleiding, etnische afkomst of leeftijd), dan zullen competente testgebruikers al het mogelijke doen om ervoor te zorgen dat:

- 2.3.1 ... de tests geschikt zijn voor de verschillende subgroepen die getest zullen worden en voor deze groepen geen systematische vertekening ('bias') zullen opleveren;
- 2.3.2 ... de gemeten begrippen zinvol zijn voor elk van deze groepen;
- 2.3.3 ... er onderzoeksgegevens beschikbaar zijn met betrekking tot mogelijke scoreverschillen tussen groepen;
- 2.3.4 ... indien relevant, er onderzoeksgegevens beschikbaar zijn met betrekking tot de mogelijke onzuiverheid van items ('differential item functioning');
- 2.3.5 ... er validiteitsgegevens beschikbaar zijn die het bedoelde testgebruik bij de verschillende groepen ondersteunen;
- 2.3.6 ... de effecten van groepsverschillen die niet relevant zijn voor de meetpretentie (bijvoorbeeld verschillen in antwoordbereidheid of in leesvaardigheid) zoveel mogelijk worden beperkt;
- 2.3.7 ... richtlijnen in verband met rechtvaardig testgebruik altijd worden geïnterpreteerd in de context van lokaal beleid en lokale wetgeving.

Wanneer tests (binnen één land of in verschillende landen⁴) in meer dan één taal of dialect worden afgenomen, dan zullen competente testgebruikers al het mogelijke doen om ervoor te zorgen dat:

- 2.3.8 ... alle versies zijn ontwikkeld volgens dezelfde strenge methodologische eisen;
- 2.3.9 ... de testontwikkelaars aandacht hebben besteed aan inhoudelijke, culturele en taalkundige aspecten;
- 2.3.10... degene die de test afneemt zich goed kan uitdrukken in de taal waarin de test wordt afgenomen;
- 2.3.11... bij de personen die getest zullen worden het niveau van beheersing van de taal waarin de test wordt afgenomen systematisch wordt nagegaan en dat de meest geschikte versie van de test wordt aangeboden; zonodig kan voor een tweetalige afname worden gekozen.

Wanneer tests worden gebruikt bij personen met een handicap, dan zullen competente testgebruikers al het mogelijke doen om ervoor te zorgen dat:

- 2.3.12... er advies wordt gevraagd aan deskundigen over de mogelijke effecten van de verschillende handicaps op de testprestaties;
- 2.3.13... met de personen die mogelijk zullen worden getest zal worden overlegd en dat er met hun noden en wensen op passende wijze rekening wordt gehouden;
- 2.3.14... er passende maatregelen worden genomen, wanneer personen met auditieve, visuele, motorische of andere handicaps (bijvoorbeeld leerproblemen, dyslexie) worden getest;
- 2.3.15... het gebruik van alternatieve testprocedures wordt overwogen (bijvoorbeeld andere, meer geschikte tests of alternatieve gestructureerde beoordelingsmethoden), in plaats van het aanpassen van bestaande tests;
- 2.3.16... er professioneel advies wordt ingewonnen, wanneer de vereiste aanpassingen voor gebruik bij personen met een handicap zo ingrijpend zijn dat deze de ervaring van de testgebruiker te boven gaan;
- 2.3.17... indien aanpassingen nodig zijn, deze worden afgestemd op de aard van de handicap, waarbij dit gebeurt op een zodanige wijze dat de invloed op de validiteit van de scores zo beperkt mogelijk wordt gehouden;
- 2.3.18... degenen die de testresultaten interpreteren of gebruiken op de hoogte worden gesteld van de aanpassingen aan de test of de testprocedure, wanneer het ontbreken van dergelijke informatie zou kunnen leiden tot verkeerde interpretaties of onrechtvaardige beslissingen.

2.4 Een testsessie goed voorbereiden

Competente testgebruikers zullen al het mogelijke doen om:

- 2.4.1 ... de betrokkenen tijdig duidelijke informatie te verstrekken over het doel van de test, de manier waarop men zich het best kan voorbereiden op de testsessie, en de procedures die gevolgd moeten worden;
- 2.4.2 ... inlichtingen te geven aan de personen die getest zullen worden en die behoren tot groepen met de taal- of dialectische achtergrond waarvoor de test van toepassing wordt geacht;
- 2.4.3 ... de personen die getest zullen worden goedgekeurde oefenstof, voorbeelden of voorbereidingsmateriaal te sturen, voor zover dit beschikbaar is en verenigbaar is met het aanbevolen gebruik van de betreffende tests;

⁴ Deze richtlijnen hebben niet alleen betrekking op verschillende nationale talen en dialecten, maar ook op speciale vormen van communicatie, zoals gebarentaal, die gebruikt worden bij bepaalde handicaps.

- 2.4.4 ... aan de personen die getest zullen worden op duidelijke wijze hun rechten en plichten uit te leggen⁵;
- 2.4.5 ... voordat het testen plaatsvindt de expliciete toestemming te verkrijgen van de geteste personen of van hun wettelijke voogden of vertegenwoordigers;
- 2.4.6 ... wanneer de deelname aan het testen facultatief is, aan alle betrokkenen uit te leggen wat de consequenties zijn van het al of niet deelnemen aan de tests, zodat deze een gefundeerde keuze kunnen maken;
- 2.4.7 ... bij het treffen van de nodige praktische maatregelen ervoor te zorgen dat:
 - a) de voorbereidingen overeenstemmen met wat in de handleiding van de testuitgever is bepaald,
 - b) de testruimte en andere voorzieningen tijdig zijn geregeld en dat de fysieke omgeving toegankelijk, veilig en rustig is, geschikt is voor het doel, en vrij van zaken die de aandacht kunnen afleiden,
 - c) er voldoende materiaal aanwezig is en dat is gecontroleerd of er geen aantekeningen op de testboekjes en antwoordbladen door vorige gebruikers zijn gemaakt,
 - d) de tests zullen worden afgenomen door competent personeel,
 - e) de nodige maatregelen zijn genomen voor het testen van personen met een handicap⁶;
- 2.4.8 ... te anticiperen op mogelijke problemen en deze proberen te voorkomen door grondige voorbereiding van het materiaal en de instructies.

2.5 Tests op de juiste wijze afnemen

Competente testgebruikers zullen:

- 2.5.1 ... een goed contact opbouwen met de personen die getest zullen worden door hen te verwelkomen en op positieve wijze te informeren over wat er zal gebeuren;
- 2.5.2 ... zich zodanig gedragen dat testangst bij de te testen personen vermindert en dat wordt vermeden onnodig angst te veroorzaken of te versterken;
- 2.5.3 ... ervoor zorgen dat mogelijke bronnen van storing zijn verwijderd (bijvoorbeeld horloges met een alarm, GSM-toestellen, piepers);
- 2.5.4 ... ervoor zorgen dat de geteste personen de beschikking hebben over al het materiaal dat zij nodig hebben voordat met de test wordt begonnen;
- 2.5.5 ... ervoor zorgen dat tijdens de testafname naar behoren toezicht wordt uitgeoefend;
- 2.5.6 ... de testinstructies zoveel mogelijk in de moedertaal van de geteste personen geven, ook als de test is bedoeld om kennis of vaardigheden in een andere taal vast te stellen;
- 2.5.7 ... zich strikt houden aan de aanwijzingen en instructies in de testhandleiding, maar zullen deze, voor zover redelijk, aanpassen voor personen met een handicap;
- 2.5.8 ... de instructies duidelijk en rustig geven of voorlezen;
- 2.5.9 ... voldoende tijd geven voor het bestuderen van voorbeeldvragen;
- 2.5.10... afwijkingen in de testprocedures opmerken en noteren;
- 2.5.11... zich aan responstijden houden en deze nauwkeurig noteren wanneer dit van toepassing is;
- 2.5.12... erop letten dat al het testmateriaal bij het einde van elke testsessie wordt ingezameld;
- 2.5.13... tests op zodanige wijze afnemen dat voldoende toezicht mogelijk is en dat de identiteit van de geteste personen kan worden gecontroleerd;

⁵ Zie bijlage B.

⁶ Zie bijlage C.

- 2.5.14... ervoor zorgen dat degenen die assisteren bij de testafname de noodzakelijke opleiding hebben gehad;
- 2.5.15... ervoor zorgen dat geteste personen tijdens een testsessie (wanneer deze onder toezicht plaatsvindt) niet alleen worden gelaten en dat zij tijdens de testafname niet worden gestoord;
- 2.5.16... de juiste hulp bieden aan geteste personen die tekenen van overmatige angst vertonen of overstuur zijn.

2.6 Zorgvuldig zijn bij het scoren en analyseren van de testresultaten

Competente testgebruikers zullen:

- 2.6.1 ... zorgvuldig de gestandaardiseerde scoringsprocedures volgen;
- 2.6.2 ... ruwe scores omzetten naar een geschikt ander type schaalscores;
- 2.6.3 ... hierbij een schaaltype kiezen dat van toepassing is, gelet op het beoogde gebruik van de testcores;
- 2.6.4 ... controleren of de omzetting naar schaalscores en de andere administratieve bewerkingen voldoende zorgvuldig zijn uitgevoerd;
- 2.6.5 ... ervoor zorgen dat geen ongeldige conclusies worden getrokken op grond van vergelijkingen van scores met normen die niet van toepassing zijn op de geteste personen of met normen die verouderd zijn;
- 2.6.6 ... indien van toepassing, samengestelde scores berekenen met behulp van standaardformules of vergelijkingen;
- 2.6.7 ... controleprocedures gebruiken om onwaarschijnlijke of verdachte testresultaten op te sporen;
- 2.6.8 ... in rapporten duidelijk en nauwgezet aangeven welk type schaal het betreft, en ervoor zorgen dat de toegepaste normen, het schaaltype en de formules zodanig zijn beschreven dat hierover geen verwarring mogelijk is.

2.7 De testresultaten correct interpreteren

Competente testgebruikers zullen:

- 2.7.1 ... een goed professioneel inzicht hebben in de theoretische of conceptuele basis van de test, de technische documentatie en de aanwijzingen voor het gebruik en de interpretatie van de schaalscores;
- 2.7.2 ... een goed inzicht hebben in de gebruikte schalen, de kenmerken van de norm- of vergelijkingsgroepen en de beperkingen van de scores;
- 2.7.3 ... maatregelen nemen om de invloed van mogelijke vooroordelen, die degene die de test interpreteert ten opzichte van de culturele groep waartoe de geteste persoon behoort zou kunnen hebben, op de testinterpretatie te minimaliseren;
- 2.7.4 ... de norm- of vergelijkingsgroepen gebruiken die van toepassing en beschikbaar zijn;
- 2.7.5 ... de resultaten interpreteren in het licht van de beschikbare informatie over de geteste persoon (waaronder leeftijd, geslacht, opleiding, cultuur en andere factoren), waarbij tevens rekening wordt gehouden met de technische beperkingen van de test, de context van het testgebruik en de behoeften van diegenen die een rechtmatig belang hebben bij de resultaten van het testonderzoek;
- 2.7.6 ... overgeneralisatie vermijden van de resultaten op een test naar trekken of menselijke kenmerken die niet door deze test worden gemeten;
- 2.7.7 ... bij de interpretatie van de scores rekening houden met de betrouwbaarheid, de standaardmeetfout en andere eigenschappen van de schalen die de scores kunstmatig hoger of lager kunnen doen uitvallen;

- 2.7.8 ... rekening houden met beschikbare gegevens met betrekking tot de begripsvaliditeit voor de demografische groepen waartoe de geteste persoon behoort (bijvoorbeeld groepen met een bepaalde culturele achtergrond, leeftijd, geslacht of sociale klasse);
- 2.7.9 ... drempelwaarden ('cut off-scores') bij de interpretatie van tests uitsluitend gebruiken wanneer empirische gegevens de validiteit van deze waarden ondersteunen;
- 2.7.10... zich bewust zijn van negatieve sociale stereotyperingen met betrekking tot de groep waartoe de geteste persoon behoort (bijvoorbeeld groepen met een bepaalde culturele achtergrond, leeftijd, sekse of sociale klasse) en zullen vermijden testresultaten dusdanig te interpreteren dat dergelijke stereotyperingen in stand worden gehouden;
- 2.7.11... zowel op individueel als op groepsniveau rekening houden met elke afwijking van de standaardprocedures bij de testafname;
- 2.7.12... rekening houden met eerdere ervaringen van de geteste met de betreffende test, wanneer er gegevens beschikbaar zijn over het effect van dergelijke ervaringen op de testprestaties.

2.8 De resultaten op duidelijke en correcte wijze aan andere betrokken partijen meedelen

Competente testgebruikers zullen:

- 2.8.1 ... vaststellen welke personen of instellingen het recht hebben om de testresultaten te ontvangen;
- 2.8.2 ... met expliciete toestemming van de geteste personen of hun wettelijke vertegenwoordigers aan de betrokken belanghebbenden schriftelijk of mondeling verslag uitbrengen van de resultaten;
- 2.8.3 ... ervoor zorgen dat de rapporten technisch en taalkundig zo zijn opgesteld dat ze begrijpelijk zijn voor de ontvangers;
- 2.8.4 ... duidelijk maken dat de testgegevens slechts één informatiebron vormen en steeds bekeken moeten worden in samenhang met andere gegevens;
- 2.8.5 ... uitleggen hoe het belang van de testresultaten afgewogen moet worden ten opzichte van andere informatie over de geteste personen;
- 2.8.6 ... voor de rapportering een vorm en structuur gebruiken die past bij de aard van de diagnostische situatie;
- 2.8.7 ... indien dit van toepassing is aan degenen die een beslissing moeten nemen informatie geven over de wijze waarop de testresultaten deze beslissing kunnen onderbouwen;
- 2.8.8 ... het gebruik van testresultaten ten behoeve van het indelen van personen in categorieën (bijvoorbeeld voor diagnostische doeleinden of voor personeelsselectie) toelichten en ondersteunen;
- 2.8.9 ... in schriftelijke rapporten een duidelijke samenvatting en, indien van toepassing, specifieke aanbevelingen opnemen;
- 2.8.10... de testresultaten op een constructieve en steunende wijze met de geteste personen bespreken.

2.9 Kritisch blijven ten aanzien van de geschiktheid van de test en het gebruik ervan

Competente testgebruikers zullen:

- 2.9.1 ... regelmatig controleren of verschuivingen zijn opgetreden in de populaties van geteste personen en nagaan of de criteriummaten die worden gebruikt nog dezelfde zijn;
- 2.9.2 ... in de gaten houden of er gegevens zijn over mogelijk nadelige gevolgen ('adverse impact') van tests;
- 2.9.3 ... zich realiseren dat het gebruik van een test moet worden heroverwogen, wanneer er iets is veranderd aan de vorm, de inhoud of de manier van afnemen;
- 2.9.4 ... zich realiseren dat de validiteitsgegevens van een test opnieuw moeten worden geëvalueerd, wanneer het doel waarvoor een test wordt gebruikt verandert;
- 2.9.5 ... ernaar streven tests te valideren voor het doel waarvoor de test wordt gebruikt of, indien dit niet mogelijk is, deelnemen aan formele validatiestudies;
- 2.9.6 ... indien mogelijk medewerking verlenen aan het actualiseren van informatie over normen, betrouwbaarheid en validiteit door relevante testgegevens ter beschikking te stellen aan de testontwikkelaars, uitgevers of onderzoekers.

Literatuur

- American Educational Research Association, American Psychological Association, & National Council on Measurement in Education. (1985). *Standards for Educational and Psychological Testing*. Washington DC: American Psychological Association.
- Bartram, D. (1995). The Development of Standards for the Use of Psychological Tests in Occupational Settings: The Competence Approach. *The Psychologist*, May, 219-223.
- Bartram, D. (1996). Test Qualifications and Test Use in the UK: The Competence Approach. *European Journal of Psychological Assessment*, 12, 62-71.
- Canadian Psychological Association. (1987). *Guidelines for Educational and Psychological Testing*. Ottawa: Canadian Psychological Association.
- Eyde, L. D., Moreland, K. L. & Robertson, G. J. (1988). *Test User Qualifications: A Data-based Approach to Promoting Good Test Use*. Report for the Test User Qualifications Working Group. Washington DC: American Psychological Association.
- Eyde, L. D., Robertson, G. J., Krug, S. E. et al (1993). *Responsible Test Use: Case Studies For Assessing Human Behaviour*. Washington DC: American Psychological Association.
- Fremer, J., Diamond, E. E. & Camara, W. J. (1989). Developing a Code of Fair Testing Practices in Education. *American Psychologist*, 44, 1062-1067.
- Hambleton, R. (1994). Guidelines for adapting educational and psychological tests: A progress report. *European Journal of Psychological Assessment*, 10, 229-244.
- Joint Committee on Testing Practices. (1988). *Code of Fair Testing Practices in Education*. Washington DC: Joint Committee on Testing Practices.
- Joint Committee on Testing Practices. (2000). *Rights and Responsibilities of Test Takers: Guidelines and Expectations*. Washington DC: Joint Committee on Testing Practices.
- Kendall, I., Jenkinson, J., De Lemos, M. & Clancy, D. (1997). *Supplement to Guidelines for the use of Psychological Tests*. Australian Psychological Society.
- Moreland, K. L., Eyde, L. D., Robertson, G. J., Primoff, E. S. & Most, R. B. (1995). Assessment of Test User Qualifications: A Research-Based Measurement Procedure. *American Psychologist*, 50, 14-23.
- Schafer, W. D. (1992). *Responsibilities of Users of Standardized Tests: RUST Statement Revised*. Alexandria, VA: American Association for Counseling and Development.
- Van de Vijver, F. & Hambleton, R. (1996). Translating tests: some practical guidelines. *European Psychologist*, 1, 89-99.

Bijlage A: Richtlijnen voor het formuleren van beleid ten aanzien van testgebruik

Voor organisaties die gebruik maken van tests is het noodzakelijk om het te voeren beleid ten aanzien van dit gebruik op systematische wijze vorm te geven en ervoor zorg te dragen dat dit beleid voor alle betrokkenen duidelijk is. De onderstaande richtlijnen hebben betrekking op deze situatie. De noodzaak van een expliciet beleid met betrekking tot testgebruik geldt niet alleen voor grote organisaties, maar is evenzeer van toepassing op kleine en middelgrote bedrijven die tests gebruiken. Onafhankelijk van de grootte van een bedrijf dient aandacht te worden geschonken aan het testbeleid, net zoals aandacht wordt geschonken aan zaken als gezondheid en veiligheid, gelijke kansen, gehandicapten en andere onderwerpen die te maken hebben met een verantwoord personeelsbeleid en personeelsbeheer.

Bij de volgende onderwerpen en vereisten moet er rekening mee worden gehouden, dat deze mogelijk moeten worden aangepast aan de situatie waarin een individuele testgebruiker binnen een organisatie als enige professional of in een eenmanszaak werkzaam is. Niettemin is het ook in deze situatie belangrijk dat de testgebruiker een duidelijk beeld heeft van het eigen beleid en dat hij/zij dit ook aan anderen kan overbrengen.

Het doel van het formuleren van beleid met betrekking tot testgebruik is om:

- te garanderen dat zowel met persoonlijke als met doelen van de organisatie rekening wordt gehouden;
- te garanderen dat mogelijk misbruik wordt vermeden;
- expliciet te laten zien dat men zich verplicht tot verantwoord testgebruik;
- te garanderen dat het testgebruik in overeenstemming is met het doel van het testen
- te garanderen dat tests niet oneerlijk discrimineren;
- te garanderen dat beoordelingen zijn gebaseerd op volledige en relevante informatie;
- te garanderen dat tests uitsluitend worden gebruikt door gekwalificeerd personeel.

Beleid dat wordt geformuleerd ten aanzien van testgebruik zal aandacht moeten schenken aan de volgende onderwerpen:

- juist testgebruik;
- wie tests mag afnemen, scoren en interpreteren;
- kwalificatie-eisen voor testgebruikers;
- training van testgebruikers;
- voorbereiding van te testen personen op de testafname;
- toegang tot testmateriaal en de beveiliging ervan;
- toegang tot de testresultaten en de vertrouwelijkheid van testscores;
- terugkoppeling van de resultaten aan de geteste personen;
- de verantwoordelijkheid voor de getesten voor, tijdens en na de testafname;
- de verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid van elke individuele testgebruiker.

Elk testbeleid moet regelmatig worden herzien en aangepast aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van tests en testgebruik of aan veranderingen die in de praktijk plaatsvinden. Alle partijen die betrokken zijn bij het gebruik van tests dienen toegang te hebben tot en geïnformeerd te worden over het geformuleerde beleid ten aanzien van testgebruik. De verantwoordelijkheid voor het testbeleid van een organisatie dient altijd te liggen bij een gekwalificeerde testgebruiker die de bevoegdheid heeft om het testbeleid daadwerkelijk in te voeren en die kan afdwingen dat testgebruikers zich in de praktijk ook aan dit beleid houden.

Bijlage B: Richtlijnen voor het opstellen van overeenkomsten tussen de verschillende belanghebbenden bij een testonderzoek

Overeenkomsten tussen de testgebruiker en de geteste personen moeten verenigbaar zijn met principes van verantwoord testgebruik, wetgeving en het testbeleid van de testgebruiker. Het navolgende is bedoeld als een voorbeeld van het soort onderwerpen dat in een dergelijke overeenkomst aan bod kan komen. De details zullen verschillen afhankelijk van de situatie waarin het testgebruik plaatsvindt (bijvoorbeeld in een arbeidssituatie, in het onderwijs, bij klinische vraagstellingen, voor forensische diagnostiek) en afhankelijk van de lokale en nationale regel- en wetgeving.

Overeenkomsten tussen de testgebruiker, de geteste personen en andere belanghebbenden zijn dikwijls impliciet en blijven vaak (tenminste gedeeltelijk) onuitgesproken. Verduidelijking van de verwachtingen, rollen en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen kan ertoe bijdragen dat misverstanden, schade en juridische procedures worden vermeden.

Voor de testgebruikers geldt dat zij zich zullen inspannen om:

- b1. de geteste personen te informeren over hun rechten in verband met het gebruik van de testcores en hun rechten met betrekking tot inzage van de scores;
- b2. vooraf te waarschuwen indien er kosten verbonden zijn aan de testafname, wie voor de betaling verantwoordelijk is en wanneer de betaling moet worden verricht;
- b3. de geteste personen hoffelijk, met respect en onbevooroordeeld te behandelen, ongeacht ras, geslacht, leeftijd, handicap enzovoort;
- b4. tests te gebruiken waarvan de kwaliteit is aangetoond en die geschikt zijn voor de personen die getest zullen worden en voor het doel waarvoor ze worden ingezet;
- b5. de geteste personen vooraf te informeren over het doel van de tests, de aard van de tests, aan wie de resultaten gerapporteerd zullen worden en welk gebruik van de resultaten zal worden gemaakt;
- b6. vooraf te laten weten wanneer de test zal worden afgenomen, wanneer de resultaten beschikbaar zullen zijn, en of de geteste personen of anderen al dan niet kopieën van de test, de ingevulde antwoordformulieren of de scores kunnen krijgen⁷;
- b7. de test te laten afnemen door iemand die hiervoor is opgeleid en de resultaten te laten interpreteren door iemand die hiertoe voldoende is gekwalificeerd;
- b8. ervoor te zorgen dat de geteste personen weten of deelname aan de test facultatief is en, indien dit het geval is, wat de gevolgen zijn van het al dan niet deelnemen;
- b9. ervoor te zorgen dat de geteste personen weten onder welke voorwaarden tests mogen worden overgedaan, tests opnieuw worden gescoord, of testresultaten ongeldig kunnen worden verklaard;
- b10. ervoor te zorgen dat de geteste personen weten dat hun resultaten zo spoedig na mogelijk de testafname op een begrijpelijke manier aan hen zullen worden uitgelegd;
- b11. ervoor te zorgen dat de geteste personen begrijpen dat hun resultaten vertrouwelijk zijn voor zover dit wettelijk is toegestaan en in overeenstemming is met een verantwoorde professionele praktijkvoering ;
- b12. geteste personen te informeren over wie toegang tot hun resultaten heeft en de voorwaarden waaronder scores worden gerapporteerd;

⁷ Hoewel tests en antwoordformulieren normaliter niet aan derden worden verstrekt, bestaan er verschillen tussen landen in wat in de praktijk aan geteste personen en anderen ter beschikking wordt gesteld. Er is echter veel meer variatie in de verwachtingen van de geteste personen over de informatie die ze zullen verkrijgen. Het is belangrijk dat contracten zowel verhelderen wat de getesten *niet* zullen krijgen als wat wèl wordt verstrekt.

b13. ervoor te zorgen dat de geteste personen op de hoogte zijn van procedures voor het melden van klachten of problemen.

De testgebruiker zal de geteste personen informeren dat van hen wordt verwacht dat zij:

b14. anderen hoffelijk en met respect behandelen tijdens de testprocedure;

b15. voorafgaand aan de testafname de vragen stellen die zij hebben over het doel van de tests, de manier waarop de test zal worden afgenomen, wat er van hen wordt verwacht en wat er met de resultaten gebeurt;

b16. de juiste persoon verwittigen, wanneer zij van mening zijn dat bepaalde omstandigheden hun testresultaten ongeldig zouden kunnen maken of wanneer zij vinden dat hiermee bij de interpretatie rekening moet worden gehouden;

b17. de instructies van de testleider opvolgen;

b18. zich realiseren wat de consequenties zijn van de keuze niet aan een test deel te nemen en dat zij bereid zijn deze consequenties te aanvaarden;

b19. kosten die aan de testafname zijn verbonden binnen de afgesproken betalingstermijn voldoen.

Bijlage C: Het toepassen van tests bij personen met een handicap

Wanneer de manier van afnemen van een test moet worden aangepast aan de behoeften van personen met een handicap, dient dit met de nodige zorg en deskundigheid te gebeuren. Zoals altijd moet rekening worden gehouden met lokale en nationale wetten en gebruiken en moet het recht op privacy van het individu worden gerespecteerd. Wanneer informatie wordt ingewonnen betreffende de aard en de ernst van de handicap, dient men zich te beperken tot informatie die verband houdt met het vermogen van de betrokkene om de vereiste handelingen uit te voeren. Hieraan moet in het bijzonder aandacht worden besteed, wanneer het testen in een arbeidssituatie plaatsvindt (bijvoorbeeld in het kader van keuringen, bij personeelsselectie, ten behoeve van promotie, etc.).

Er zijn geen eenvoudige algemene aanwijzingen te geven die de zekerheid bieden dat een test op rechtvaardige wijze wordt afgenomen aan personen met verschillende soorten handicaps. Het is een kwestie van professioneel inzicht of het beter is een alternatieve evaluatieprocedure te gebruiken, dan wel de test of de manier van afnemen aan te passen. Hoewel het uitgangspunt zou moeten zijn dat de gewijzigde versie vergelijkbaar is met de standaardversie van de test, is het in de praktijk zelden mogelijk een gewijzigde test te normeren op voldoende grote groepen personen met dezelfde handicap. Bij het doorvoeren van de noodzakelijke aanpassingen zal de testgebruiker zich dan ook veelal moeten laten leiden door gegevens die al beschikbaar zijn, zoals bijvoorbeeld over de effecten van het veranderen van tijdslimieten, van het gebruik van brailleschrift of van via geluidsbanden aangeboden versies van een test. Wanneer volledige standaardisatie van een aangepaste testversie niet mogelijk is, is het aan te bevelen om op kleine schaal proefafnames uit te voeren.

Gegeven het gebrek aan informatie over de testprestaties (op zowel aangepaste als ongewijzigde testversies) van gehandicapten, is het gewoonlijk beter de testresultaten op een meer kwalitatieve manier te gebruiken. De testresultaten kunnen dan worden gebruikt als voorlopige aanwijzingen voor de gemeten eigenschap, die aangevuld en ondersteund kunnen worden door informatie die met andere methoden wordt verzameld.

Bij individueel onderzoek kan de testgebruiker de procedure gewoonlijk afstemmen op de mogelijkheden van de persoon die geëvalueerd moet worden. Bij collectieve testafnames (bijvoorbeeld bij personeelsselectie) ligt dit heel wat moeilijker. Er kunnen praktische problemen ontstaan, wanneer men bij een collectieve testafname de manier van afnemen voor bepaalde individuen aanpast. Daarenboven kunnen alle betrokkenen de verschillen in behandeling als oneerlijk ervaren. Wanneer bijvoorbeeld aan personen met een handicap een ruimere testtijd wordt gegeven, dan zullen zij zich ervan bewust zijn dat ze 'anders' worden behandeld, terwijl de anderen de extra tijd als een oneerlijk voordeel kunnen beleven.

Advies in verband met de specifieke behoeften van gehandicapten kan gewoonlijk worden ingewonnen bij de betreffende gehandicaptenorganisaties of bij het betrokken individu zelf. In het algemeen is het nuttig (indien de wet dit toestaat) de betrokkene rechtstreeks op een niet-bedreigende en ondersteunende wijze te vragen of er zaken zijn waarmee rekening moet worden gehouden. In veel gevallen zal uit de antwoorden blijken dat met aanpassingen van de testomgeving kan worden volstaan en dat het niet nodig is de test zelf te veranderen.

Onderstaand ontwerpprotocol vormt een algemene leidraad voor de beslissing een test al dan niet aan te passen en de wijze waarop dit kan gebeuren. Er kunnen drie, essentieel

verschillende, situaties worden onderscheiden: de handicap heeft geen invloed op de testscores, de handicap draagt bij aan de variantie in de scores die relevant is voor het gemeten begrip, of de handicap draagt bij aan de variantie in de scores die niet relevant is voor het gemeten begrip. In het eerste geval is aanpassing van de test niet nodig. In het laatste geval moeten aanpassingen ertoe leiden dat de irrelevante bronnen van variantie worden geëlimineerd (door wijzigingen in de testcondities of door gebruik te maken van een meer geschikte test). In het tweede geval echter, zal elke aanpassing van de test de bruikbaarheid van de testcores aantasten.

- c1. Is het waarschijnlijk dat de handicap effect heeft op de testprestaties? Veel personen hebben beperkingen die de testprestaties niet beïnvloeden. In deze gevallen zou het onjuist zijn bijzondere maatregelen te treffen.
- c2. Wanneer er kans is dat de testprestaties worden beïnvloed door de handicap, hangt dit effect dan samen met het gemeten begrip? Bijvoorbeeld, iemand met een gewrichtsontsteking in de hand kan moeilijkheden ondervinden bij snelheidstests waarbij geschreven moet worden. Indien het vermogen om handmatige taken snel uit te voeren deel uitmaakt van hetgeen men wil meten, dan mag de test niet worden aangepast. Indien het daarentegen de bedoeling is te meten hoe snel de betrokkene gegevens visueel kan controleren, dan is het beter een andere antwoordvorm te gebruiken.
- c3. Wanneer de specifieke beperking slechts van ondergeschikt belang is voor het gemeten begrip en het waarschijnlijk is dat de testprestaties erdoor worden beïnvloed, moet een aanpassing van de testprocedure worden overwogen.
- c4. Testgebruikers dienen altijd de testhandleiding te raadplegen en contact op te nemen met de testuitgever voor advies over aanpassingen van de test en voor informatie over mogelijke alternatieve versies en procedures.
- c5. Testgebruikers dienen relevante gehandicaptenorganisaties te raadplegen over de mogelijke implicaties van bepaalde beperkingen, relevante literatuur of documentatie, en de aard van de aanpassingen of voorzieningen die nuttig zouden kunnen zijn.
- c6. Elke aanpassing aan een test of aan de afnameprocedure van een test, alsmede de redenen om deze aanpassing door te voeren, moet zorgvuldig worden gedocumenteerd.

Dankwoord

Professor Dave Bartram, die de leiding had van het 'Guidelines-project', bedankt de volgende personen, die allen hebben deelgenomen aan de werkgroep in 1997 in Dublin, voor hun waardevolle bijdrage aan de totstandkoming van de richtlijnen:

Dusica Boben, Produktivnost, Slovenië
Eugene Burke, British Psychological Society, Engeland
Wayne Camara, The College Board, VS
Jean-Louis Chabot, ANOP, Frankrijk
Iain Coyne, University of Hull, Engeland
Riet Dekker, Swets and Zeitlinger, Nederland
Lorraine Eyde, US Office of Personnel Management, VS
Rocio Fernandez-Ballesteros, EAPA, Spanje
Ian Florance, NFER-NELSON, Engeland
Cheryl Foxcroft, Test Commission of South Africa, Zuid-Afrika
John Fremer, The College Board, VS
Kathia Glabeke, Commissie Psychodiagnostiek, België
Ron Hambleton, University of Massachusetts at Amherst, VS
Karin Havenga, Test Commission of South Africa, Zuid-Afrika
Jurgen Hogrefe, Hogrefe & Huber Verlagsgruppe, Duitsland
Ralf Horn, Swets and Zeitlinger, Duitsland
Leif Ter Laak, Saville and Holdsworth Ltd, Engeland
Pat Lindley, British Psychological Society, Engeland
Reginald Lombard, Test Commission of South Africa, Zuid-Afrika
Jose Muniz, Spanish Psychological Association, Spanje
Gill Nyfield, Saville & Holdsworth Ltd, Engeland
Torleiv Odland, Norsk Psykologforening, Noorwegen
Berit Sander, Danish Psychologists' Association, Denemarken
Francois Stoll, Federation Suisse des Psychologues, Zwitserland.